

Марчук Світлана

здобувач другого рівня вищої освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Павлюк А. Б.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Позакласна робота на уроках зарубіжної літератури передбачає систему добровільних навчально-виховних заходів, які педагог проводить у позаурочний час. Її мета – поглиблення знань, розвиток творчих здібностей, формування естетичних смаків і читацької культури учнів. Така діяльність доповнює шкільну програму, сприяє формуванню світогляду молоді та забезпечує змістовне й цікаве дозвілля.

Згідно з Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 898, головною метою мовно-літературної галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які виявляють стійкий інтерес до читання, мають розвинене критичне мислення та естетичний смак. У цьому контексті позаурочна діяльність стає ідеальним майданчиком для досягнення зазначених результатів, оскільки вона знімає психологічні бар'єри оцінювання та дозволяє учню сприймати художній текст як засіб самопізнання та пізнання світу. Позакласна робота сьогодні – це не просто читання поза програмою, а стратегічне проєктування ситуацій, у яких література стає живим інструментом розв'язання актуальних життєвих дилем [1].

Позакласна робота із зарубіжної літератури є особливо важливою для створення цілісної літературної освіти школярів. Адже певна перенасиченість програми різними творами й обмежена кількість навчальних годин далеко не завжди дозволяють розкрити всю різноманітність теми, що вивчається.

Часто вчитель відчуває необхідність повніше вивчити творчість письменника, особливо якщо поза увагою залишаються позапрограмані, проте справді цікаві твори чи, скажімо, є потреба глибше представити життєпис письменника, що сприятиме розумінню його літературного доробку. Тому більшість учителів планують і проводять кілька разів на рік позакласні заходи, що виконують важливу роль у вивченні предмета.

Позакласна робота з предмета сприяє тому, що учні прагнуть такого злету, зацікавившись темою, представленою на позакласному заході, починають самостійно вивчати ті моменти, які викликали живий інтерес, – і не дивно, що звертаються до додаткової літератури, використовують Інтернет ресурси, часто самі діляться із однокласниками та учителем самостійно здобутими відомостями [2].

Позакласна робота із зарубіжної літератури базується на принципах вибірконості (згідно із загальнодидактичними принципами вибираються тема, літературний матеріал, учнівський колектив, місце та час проведення конкретно

взятого заходу) та наукової поглибленості (вибраний для позакласної роботи матеріал не може повторювати в обсязі та характері роботи матеріалу, який розглядається на уроках літератури). Даний матеріал може використовуватися в тому разі, якщо вчитель на ньому покаже нові грані вже, здавалося б, відомого. У підборі та розгляді матеріалу необхідно враховувати перспективу, тобто можливість участі школярів у роботі факультативів; практичної спрямованості (даний принцип передбачає зв'язок урочних і позакласних занять і не дозволяє перетворювати позакласну роботу на продовження, повторення чи додаток до урочних занять із зарубіжної літератури); добровільності (мається на увазі зацікавленість як головна умова позитивної результативності позакласної роботи під час її організації та проведення); рівного права (всі учні мають абсолютно рівні права на участь у позакласній роботі); зацікавленість (проявляється в різноманітності та варіативності методів, прийомів та форм позакласних заходів) [4].

Отже, плануючи систему уроків позакласного читання, необхідно передбачити наступне:

- 1) тематичну різноманітність;
- 2) оптимальне співвідношення творів різних жанрів;
- 3) різноманітність форм організації уроків позакласного читання (бесіда, огляд, композиція, концерт, семінар, вікторина тощо) та прийомів активізації читацької самостійності учнів (групові та індивідуальні завдання, використання інших видів мистецтва, міжпредметних зв'язків, ТЗН і т. ін.);
- 4) систематичність та послідовність в оволодінні навичками роботи з книгою [3].

Позакласна діяльність із зарубіжної літератури відіграє значну роль у системі літературної освіти школярів. Вона не лише доповнює й поглиблює знання, здобуті на уроках, а й стимулює зацікавленість у читанні, формуючи стійку читацьку культуру. Завдяки різноманіттю форм і методів проведення позакласних заходів учні мають можливість проявляти творчість, самостійність та ініціативу у пізнанні літературних творів. Така діяльність сприяє формуванню естетичного смаку, розвитку критичного мислення та стимулює всебічний духовний і інтелектуальний розвиток учнівської особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF> (дата звернення: 11.03.2026).
2. Позакласна робота із зарубіжної літератури [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01003cuv-fd83.docx.html> (дата звернення: 11.03.2026).
3. Позакласна робота з літератури: методичні матеріали [Електронний ресурс]. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/437729.pdf (дата звернення: 11.03.2026).

4. Позакласна робота з літератури : навчально-методичні матеріали [Електронний ресурс]. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/pv/137.pdf> (дата звернення: 11.03.2026).

Мельничук Вікторія

здобувач першого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: Довбуш О. І., кандидат філологічних наук.,

доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови

**FROM EXTERNAL ALLEGORY TO INTERNAL MIND:
COMPARING THE CONCEPT OF SELF
IN *EVERYMAN* AND *THE TEMPEST***

The transition from the Medieval period to the late Renaissance period made a great shift in the Western perception of the “self”, moving from the allegorical externalization of the human being to psychological internalization. This shift is clearly evident when comparing two works from that era: the morality play *Everyman* and Shakespeare’s *The Tempest*.

While in the 15th-century world identity was public and took theological aspects into account, the Renaissance individual was transformed into a psychological microcosm. This development can be interpreted through Freud’s tripartite model of the psyche, which consists of the Id, the Ego, and the Superego and represents instinctual desire, rational mediation, and moral authority. In Shakespeare’s *The Tempest*, these psychological components can be symbolically associated with Caliban as the embodiment of instinct and desire, Ariel as a more elevated and disciplined force, and Prospero as the figure who mediates between impulse and moral order. In addition, Adler’s concept of the “Masculine Protest” helps to explain Prospero’s reaction to the loss of political power and status. The aim of this paper is the examination of the representation of the self in *Everyman* and *The Tempest* and the demonstration of the shift from a medieval allegorical model of identity to an early modern psychological understanding of the individual.

The morality play *Everyman* sees its character’s identity not as a personality, but as a reflection of his own religious duties. This is clearly evident in the fact that all of a person’s inner components in the morality play are portrayed as separate individuals. In the medieval mindset, “individuality” was viewed as an obstacle to earning God’s favour at the end of one’s life. Therefore, in *Everyman*, we see a decentralisation of the personality. What we today call “character traits” (Beauty, Strength, etc.) are considered by the author to be merely external indicators. A person is not considered strong in and of themselves; they “borrow” this strength from God for the duration of their earthly journey. When strength leaves *Everyman*, it is not simply the “old age” to which we are accustomed, but the repayment of a “loan.” Likewise, Beauty, Strength and others are merely a loan from God, who has granted